

VOYAGA YETMAGANLAR ORASIDA ERTA HOMILADORLIKNING YUZAGA KELISHI VA UNING OLDINI OLISH

Buxoro tuman 47-umumta'lim maktabi amaliyotchi psixologi

Rahmonova Sarvinoz Ahadullayevna

Inson uchun oila doimo dunyoviy baxt vazifasini bajaradi. Oila, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitlaridan va davlat tuzilishidan qat'iy nazar, ushbu jamiyatning asosini tashkil etadi. Demak, oilani insonda ma'naviy-axloqiy me'yorlar poydevori qo'yiladigan birlamchi jamiyat, deyishimiz mumkin.

O'smirlarning homiladorligi muammosi jamiyat uchun eng dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Hozirgi kunda o'rta maktab yoshida homilador bo'lgan qizlar soni ortib bormoqda. Bu yosh tajriba va yoshlik yetishmasligi bilan ajralib turadi. Shuning uchun jamiyatda yosh onalardan iborat yoshlar guruhi paydo bo'ldi, ular oiladan, maktabdan, yaqin davradan va ko'pincha butun jamiyatdan uzoqlashadilar.

Tibbiyot me'yorlarga ko'ra, 18 yoshgacha bo'lgan homiladorlik erta homiladorlik holati hisoblanadi. Erta homiladorlik – 13 yoshdan 19 yoshgacha bo'lgan o'smirlik davridagi homiladorlik davrini qamrab oladi. Hozirgi vaqtda qizlar o'tish davrini, gormonal tartibga solishni boshdan kechirmoqda. O'smirlik davrining oxiriga kelib, ayol tanasi to'liq yetuk va bola tug'ishga tayyor, deb ishoniladi

Biroq, ilgari 13-14 yoshdagi homiladorlik normal hisoblangan bo'lsa, hozirda homiladorlik har qanday yoshda normal bo'lishi mumkin, degan degan qarashlar mavjud. Misol uchun, Afrika yoki Osiyo mamlakatlarida erta homiladorlik tez-tez uchraydi. Shuningdek, ushbu yoshda tug'ruq vaqtida yosh onalar uchun o'lim xavfining yuqori bo'lishini ham unutmaslik kerak..

Erta homiladorlik disfunktsiyali (harakatning buzilishi) oilalarda yashovchi o'smirlar orasida ko'proq uchraydi. Ko'pincha bunday o'smirlar moliyaviy qiyinchiliklar tufayli ehtiyotkor bo'lib qoladilar, badavlat oilalar farzandlari esa ko'pincha ota-onalarning e'tiboridan mahrum bo'lib, "mehr"ni o'zgalardan qidirishadi va mazkur jarayonlarni qizlar orasida erta homiladorlikka olib kelish ehtimoli yuqori bo'ladi.

O'smirlik davrining psixologik-pedagogik xususiyatlari

O'smirlik - *"bolalikdan o'smirlik davriga o'tish pozitsiyasini egallagan yosh davri"* hisoblanadi. O'smirlik davri organizmning tez va notekis o'sishi va rivojlanishi, tananing intensiv o'sishi va mushak apparatining yaxshilanishi, skeletning ossifikatsiyasi (suyak shakllanishi) jarayoni bilan tavsiflanadi. Yurak va qon tomirlarining nomuvofiqligi, notekis rivojlanishi, endokrin bezlarning

faolligi oshishi kuzatiladi.

Balog‘at yoshi – organizmning bir qancha anatomik va fiziologik o‘zgarishlar natijasida biologik jihatdan sekin-asta voyaga yetishi hamda jinsiy jihatdan yetilib, ko‘payishga, ya‘ni naslni davom ettirishga layoqatli bo‘lib qolishi. Qizlar o‘g‘il bolalarga nisbatan ertaroq balog‘atga yetadi. Qizlarda bu davr aksari 12 — 14 yoshdan 16 — 18 yoshgacha, o‘g‘il bolalarda 13 — 15 yoshdan 16 — 20 yoshgacha davom etadi. Balog‘atga yetish muddati o‘smirning irsiy xususiyatlariga, sog‘lig‘iga, ovqatiga, shuningdek hayot tarzi (maishiy, ijtimoiy-iqtisodiy) va iqlim sharoitlariga bog‘liq. Turli noxush omillar: og‘ir kasalliklar, yolchib ovqatlanmaslik va boshqa odatda jismoniy va ruhiy rivojlanishning kechikishiga sabab bo‘ladi.

Vaqtı-vaqtı bilan o‘smirlar bilan muloqotda bo‘lgan kattalar ularga sezilarli foyda keltirishi mumkin. O‘smirlar haqiqatan ham kattalarning yordamiga muhtoj, garchi ular buni anglamasalar ham, ular bunday yordamga murojaat qilmaydilar. Ularning savollariga javoblar to‘g‘ri bo‘lmasligi yoki umuman to‘g‘ri kelmasligi mumkin.

Yosh oralig‘ida muloqot qilish uchun qulay imkoniyatlar ularning birgalikdagi faoliyati bilan yaratiladi. Kattalar bilan birgalikda mehnatda ishtirok etish o‘smirda mas‘uliyat hissini shakllantiradi.

Voyaga yetgan odamning ishonchi o‘smirga juda yoqadi, chunki bu holda uning kattalar kabi bo‘lish va ko‘rinishga bo‘lgan ehtiyoji qondiriladi. O‘smir odatda unga bildirilgan ishonchni oqlash uchun juda ko‘p harakat qiladi.

Erta homiladorlik

Erta homiladorlik - zamonaviy jamiyatning tibbiy, psixologik va ijtimoiy muammosidir. Bunday homiladorlikning yoshi 10 dan 18 yoshgacha o‘zgarib turadi. O‘smirlar homiladorligining eng keng tarqalgan yoshi 15-17 yoshdir. Nima uchun bunday holat sodir bo‘lmoqda? Nima uchun erta homiladorlik va jinsiy faoliyat yosh qiz uchun xavfli, erta yoshda homiladorlikning oldini olish va homiladorlik allaqachon boshlangan bo‘lsa, nima qilish kerak?

Odatda yosh qizlarda jismoniy va ruhiy tayyorgarligi yetarli bo‘lmaydi, OITS va boshqa jinsiy yo‘l bilan yuqadigan kasalliklarga salbiy ta‘sir ko‘rsatadigan erta homiladorlik ana shunday savodsizlikning natijasidir. Statistika ko‘ra, bu 15 yoshdan 19 yoshgacha bo‘lgan qizlar orasida ko‘proq yuzaga keladi. Ko‘pincha, mutaxassislarning ta‘kidlashicha, ota-onalar yosh onalarga bosim o‘tkazadilar, ular ham homiladorlikni to‘xtatishni talab qiladilar.

N.Y.Masolikovaning ta‘kidlashicha erta jinsiy faoliyatning sabablari quyidagilardan iborat:

- o‘smirlik davrining fiziologik xususiyatlari bilan bog‘liq: tanadagi

gormonal o'zgarishlar, giperseksuallik ;

- o'smirlik davrining psixologik xususiyatlari bilan bog'liq: ularning submadaniyati me'yorlariga rioya qilish istagi, qiziqish, "katta bo'lish" istagi;

- salbiy xarakterdagi sabablar: zo'ravonlik, pul topish yo'li

Ko'pgina mualliflar o'smirlik homiladorlik darajasiga ta'sir qiluvchi quyidagi omillarni aniqlaydilar:

- jinsiy faollikning yuqori darajasi;

- jinsiy yoki jismoniy zo'ravonlik, oiladagi zo'ravonlik;

- qashshoqlik;

- o'smirlik davrida oilada va o'smir muhitida bolalarning tug'ilishining maqbulligi;

- psixologik va xulq-atvor omillari, idrokning pasayishi, kelajakni rejalashtirish yoki o'z harakatlarining oqibatlarini oldindan bilish qobiliyatining cheklanganligi va o'zining daxlsizligini his qilish;

- yagona marosim sifatida qasddan homiladorlik kattalikka o'tish

- oilani rejalashtirish sohasida tibbiy yordamning mavjud emasligi yoki past sifati

Baranov A.A. ko'pchilik bo'lajak yosh onalarning o'zlari to'liq bo'lmagan oilalarda tarbiyalanganligi, past ta'lim darajasi va noqulay psixologik iqlimi ularning noto'g'ri reproduktiv xulq-atvoriga olib kelishi mumkinligini ta'kidlaydi.

O'smirlik davrida erta homiladorlik

O'smirlik davrida erta homiladorlik va tug'ish qizlarning psixofiziologik o'sishi va rivojlanishi jarayonini buzadi. Bundan tashqari, homiladorlik ular uchun psixologik noqulaylikning o'ziga xos holatini yaratadi, uning oqibatlari aybdorlik, uyat, pastlik kompleksini shakllantiradi yoki ushbu yoshga mos keladigan me'yoriy xatti-harakatlardan yanada ko'proq xalos bo'lishga undaydi. Shuningdek, o'smir qizning homiladorligi bilan bog'liq tajribasi ota-onalari bilan munosabatlarni yomonlashtiradi, ular ko'pincha o'z farzandlariga qarshi bo'lib, oilaviy janjallarni uyushtiradilar. Bunday mas'uliyat yukini hali o'z zimmasiga olishga qodir bo'lmagan yosh ota ko'pincha bunga tayyor holatda

bo'lmaydi.